

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 นครปฐม เนื้อหาสาระสำคัญดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย 5 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก
2. บทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก
3. บทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
4. บทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี
5. บทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับพฤติกรรมของเด็ก

ในการส่งเสริมคุณธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความอดทน การตรงต่อเวลาและความไม่รู้จักแก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครอบครัวของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

ศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2537 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวเดี่ยว 105 ครอบครัว ครอบครัวขยาย 105 ครอบครัว รวม 210 ครอบครัว โดยเป็นนักเรียน 210 คน ผู้ปกครองนักเรียน 315 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ 2 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์นักเรียน 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 1 ฉบับ

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณา แก้ไข ความครอบคลุมเนื้อหา สำนวนภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ขึ้น

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับครอบครัว นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวเดี่ยว 5 ครอบครัว ครอบครัวขยาย 5 ครอบครัว รวม 10 ครอบครัว จำนวน 25 คน โดยนำแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ไปสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ครอบครัวละ 1 คน และนำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นบิดา หรือมารดา ครอบครัวละ 1 คน และสัมภาษณ์สมาชิกในครอบครัวที่มีบทบาทในการอบรม สั่งสอนมากที่สุดที่ไม่ใช่บิดามารดา ครอบครัวละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน แล้วนำผลของการทดลองใช้มาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้คือร้อยละ ส่วนข้อมูลที่เป็นเหตุผลของการกระทำใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครองปรากฏผลดังนี้

1. สถานภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

พบว่านักเรียนในครอบครัวเดี่ยวจำนวน 105 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.90 อาศัยอยู่นอกเขตสุขาภิบาลร้อยละ 43.81 ผู้ที่ใกล้ชิดและให้การอบรมสั่งสอนมากที่สุดเป็นมารดาร้อยละ 43.81

นักเรียนในครอบครัวขยายจำนวน 105 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 68.57 อาศัยอยู่นอกเขตสุขาภิบาลร้อยละ 49.52 ผู้ที่ใกล้ชิด และให้การอบรมสั่งสอนมากที่สุดเป็นมารดาร้อยละ 62.86

2. บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของนักเรียน

2.1 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้านพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.29 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 92.57 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 81.14 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 93.52 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 91.81 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 83.32 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

2.2 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้านพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.38 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 89.52 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 82.10

มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อ ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.38 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 88.00 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 80.95 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

2.3 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัย

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัยทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.48 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 91.62 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 83.05 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัยทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.86 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 90.86 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 7.43 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

2.4 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการประหยัด

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการประหยัดทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.57 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 92.19 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปใน

ทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 80.38 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ด้านการประหยัดทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.67 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 89.14 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 81.33 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

2.5 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความอดทน

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความอดทนทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 93.02 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก รองลงมา ร้อยละ 89.52 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 87.62 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความอดทนทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 93.65 เห็นว่าผู้ปกครองมีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก รองลงมา ร้อยละ 89.52 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 80.00 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

2.6 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการตรงต่อเวลาทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.19 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมา ร้อยละ 86.67 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเลื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทาง

ที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 76.19 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ด้านการตรงต่อเวลาทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 90.79 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสียมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี รองลงมาร้อยละ 84.76 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสียมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 78.10 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก

2.7 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ด้านความใฝ่รู้

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ด้านความใฝ่รู้ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 87.62 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสียมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และมีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก รองลงมาร้อยละ 84.44 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 69.21 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ด้านความใฝ่รู้ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 88.89 เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสียมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี รองลงมาร้อยละ 84.44 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสียมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 73.97 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

จากการศึกษาบทบาทของครอบครัว 5 บทบาท ในการส่งเสริมคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความอดทน การตรงต่อเวลา และความใฝ่รู้ พบว่าในครอบครัวเดี่ยว นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความขยัน การตรงต่อเวลาและความมีระเบียบวินัย ร้อยละ 96.57, 96.38, 96.19 และ 94.48

ตามลำดับ รองลงมา มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความอดทนและความใฝ่รู้ ร้อยละ 93.02 และ 87.62 ตามลำดับ และมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความขยัน ความซื่อสัตย์ การประหยัดและความอดทน ร้อยละ 82.10, 81.14, 80.38 และ 79.37 ตามลำดับ

นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ร้อยละ 89.63 รองลงมาด้านความมีระเบียบวินัย ร้อยละ 89.33 และน้อยที่สุดด้านความใฝ่รู้ 81.84

ในครอบครัวขยาย นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความขยันและการตรงต่อเวลา ร้อยละ 94.86, 94.67, 92.38 และ 90.79 ตามลำดับ รองลงมา มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความอดทนและความใฝ่รู้ ร้อยละ 93.65 และ 88.89 ตามลำดับ และมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ การประหยัด ความขยัน และความอดทน ร้อยละ 83.62, 81.33, 80.95 และ 80.00 ตามลำดับ

นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ร้อยละ 88.65 รองลงมาด้านความมีระเบียบวินัย ร้อยละ 88.57 และน้อยที่สุดด้านความใฝ่รู้ ร้อยละ 81.27

3. สถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน

พบว่าผู้ปกครองนักเรียนในครอบครัวเดี่ยว จำนวน 105 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยร้อยละ 58.10 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 32.38 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 50.48 มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 4,000 บาท และระหว่าง 4,001-6,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 28.57 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 77.14 ส่วนมากมีความสัมพันธ์กับนักเรียนในฐานะมารดา ร้อยละ 58.10 และมีที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 43.81

สำหรับผู้ปกครองนักเรียนในครอบครัวขยาย จำนวน 510 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.95 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 21.90 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ

40.95 มีรายได้ของครอบครัวระหว่าง 4,001-6,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 32.38 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.52 มีความสัมพันธ์กับนักเรียนในฐานะมารดา ร้อยละ 34.29 และมีที่อยู่อาศัยอยู่นอกสหวิทยาบาลร้อยละ 49.52

4. บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง

4.1 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์

ครอบครัวเดียวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 95.43 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 92.38 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 86.67 ในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 93.52 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 92.86 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 87.33 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

4.2 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์

ครอบครัวเดียวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 94.10 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์เพื่อให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 93.90 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 83.43 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 94.29 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 92.76 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 87.71 มีบทบาทใน

ด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

4.3 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

ด้านความมีระเบียบวินัย

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัยทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 95.43 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์เพื่อให้แก่เด็ก รองลงมา ร้อยละ 94.67 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 86.10 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัยทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.33 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมา ร้อยละ 93.43 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 88.67 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

4.4 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

ด้านการประหยัด

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการประหยัดทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 97.71 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมา ร้อยละ 94.67 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 85.71 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการประหยัดทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 96.00 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมา ร้อยละ 94.48 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 86.38 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

4.5 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน

ด้านความอดทน

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความอดทนทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 96.51 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 93.33 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 82.86 ผู้ปกครองมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความอดทนทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 95.08 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก รองลงมาร้อยละ 94.60 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และน้อยที่สุดร้อยละ 87.30 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

4.6 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการตรงต่อเวลาทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 93.33 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 92.70 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเลื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 85.08 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านการตรงต่อเวลาทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 94.29 มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รองลงมาร้อยละ 93.17 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเลื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 89.52 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก

4.7 บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความใฝ่รู้

ครอบครัวเดี่ยวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนด้านความใฝ่รู้ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 93.02

มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก รองลงมาร้อยละ 90.79 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 80.63 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก

ครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ด้านความใฝ่รู้ทั้ง 5 ด้าน ในบทบาทแต่ละด้าน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 93.81 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก รองลงมาร้อยละ 89.21 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ป้องกันทางเสื่่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี และน้อยที่สุดร้อยละ 83.81 มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์เพื่อให้แก่เด็ก

จากการศึกษาบทบาทของครอบครัว 5 บทบาท ในการส่งเสริมคุณธรรมด้าน ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความอดทน การตรงต่อเวลา และความใฝ่รู้ พบว่าในครอบครัวเดี่ยวผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความอดทน ความซื่อสัตย์ และการตรงต่อเวลา ร้อยละ 97.71, 96.51, 95.43 และ 93.33 ตามลำดับ รองลงมา มีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็ก ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และความขยัน ร้อยละ 95.43 และ 94.10 ตามลำดับ และมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและ วัฒนธรรมแก่เด็ก น้อยที่สุดด้านการประหยัด ความขยันและความอดทน ร้อยละ 85.71, 83.43, และ 82.86 ตามลำดับ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด 93.37 รองลงมา ด้านความมีระเบียบวินัย ร้อยละ 92.19 และน้อยที่สุดความใฝ่รู้ ร้อยละ 87.62

ในครอบครัวขยายผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความขยัน การตรงต่อเวลาและความซื่อสัตย์ ร้อยละ 96.00, 95.33, 94.29, 94.29 และ 93.52 ตามลำดับ รองลงมา มีบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความอดทน และความใฝ่รู้ ร้อยละ 95.08 และ 93.81 ตาม

ลำดับ และมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความอดทน การประหยัด และ ร้อยละ 87.71, 87.33, 87.30 และ 86.38 ตามลำดับ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ร้อยละ 92.53 รองลงมาด้านความมีระเบียบวินัย ร้อยละ 91.94 และน้อยที่สุดด้านความใฝ่รู้ ร้อยละ 88.10

จากการศึกษาบทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 สรุปได้ว่า ในครอบครัวเดี่ยว นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีบทบาททั้ง 5 ด้านในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน บทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมีมากที่สุด โดยนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลาและความมีระเบียบวินัย ร้อยละ 96.57, 96.30, 96.19 และ 94.48 ตามลำดับ และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความอดทน ความซื่อสัตย์ และการตรงต่อเวลา ร้อยละ 97.71, 96.51, 95.43 และ 93.33 ตามลำดับ และครอบครัวมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด โดยนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ครอบครัวมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ การประหยัด และความอดทน ร้อยละ 82.10, 81.14, 80.38 และ 79.37 ตามลำดับ และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความซื่อสัตย์ และความอดทน ร้อยละ 85.71, 83.43 และ 82.86 ตามลำดับ

ในครอบครัวขยายนักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีบทบาททั้ง 5 ด้านในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน บทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมีมากที่สุด โดยนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความซื่อสัตย์ และการตรงต่อเวลา ร้อยละ 94.86, 94.67, 92.38 และ 90.79 ตาม

ลำดับ และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความขยัน การตรงต่อเวลา และความซื่อสัตย์ ร้อยละ 96.00, 95.33, 94.29, 94.29 และ 93.52 ตามลำดับ และครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรม และวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด โดยนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความขยัน การประหยัด และความอดทน ร้อยละ 83.62, 81.33, 80.95 และ 80.00 ตามลำดับ และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความขยัน ความซื่อสัตย์ ความอดทน การประหยัด ร้อยละ 87.71, 87.33, 87.30 และ 86.38 ตามลำดับ

ในการส่งเสริมคุณธรรมทั้ง 7 ด้าน พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองในครอบครัวเดียวกันมีความเห็นสอดคล้องกันว่าครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัดมากที่สุด ร้อยละ 89.63 และ 93.37 ตามลำดับ และคุณธรรมด้านความใฝ่รู้น้อยที่สุด ร้อยละ 81.84 และ 87.62 ตามลำดับ

ในครอบครัวขยายนักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัดมากที่สุด ร้อยละ 88.65 และ 92.53 ตามลำดับ และคุณธรรมด้านความใฝ่รู้น้อยที่สุด ร้อยละ 81.27 และ 88.10 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัดมากที่สุด และด้านความใฝ่รู้น้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 ผู้วิจัยได้นำประสบการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์จากการไปเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการอภิปรายผลด้วย ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

นักเรียนและผู้ปกครอง ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความเห็นสอดคล้องกันว่าครอบครัวมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรม

ด้านต่าง ๆ

ในครอบครัวเดี่ยวนักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีมากที่สุดในการส่งเสริมคุณธรรมด้านการประหยัดและการตรงต่อเวลา สำหรับคุณธรรมด้านอื่น ๆ มีความเห็นแตกต่างกัน กล่าวคือ

นักเรียนมีความเห็นว่าครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ส่วนผู้ปกครองมีความเห็นว่า ตนมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ และความอดทน

สำหรับครอบครัวขยาย นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย การประหยัดและการตรงต่อเวลา สำหรับคุณธรรมด้านอื่นนั้นมีความเห็นแตกต่างกัน คือ คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าตนหรือครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ปกครองทั้งในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ในครอบครัวทั้ง 2 ประเภท ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาเป็นอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท ถึง 6,000 บาท รองลงมา มีรายได้ 8,001-10,000 บาท และ 6,001-10,000 บาท ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นมารดา

จากผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ปกครองและบทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมคุณธรรมด้านต่าง ๆ ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลร่วมกัน

จากข้อค้นพบดังกล่าว อาจมีผลมาจากวิถีชีวิตของคนไทยที่มีพื้นฐานมาจากพุทธศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งได้มีการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข แต่เมื่อสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมขึ้นในสังคมไทย จึงได้มีการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมแก่คนไทยมาโดยตลอด ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานคุณธรรมแก่การปฏิบัติ 4 ประการแก่ประชาชน ในวาระฉลอง

ครบรอบ 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ (พุทธศักราช 2525) ในปีเดียวกันนี้รัฐบาลก็มีนโยบายส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรม โดยเน้นให้ยึดถือและปฏิบัติค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ นอกจากนั้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้มีการส่งเสริมและปลูกฝังคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน ซึ่งคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความขยัน การประหยัด ความมีระเบียบวินัย และความอดทนรวมอยู่ด้วย จากเหตุผลดังกล่าวน่าจะทำให้ผู้ปกครองยึดถือคุณธรรมเหล่านี้ในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้สภาพการประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวน่าจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ปกครองต้องยึดถือและปฏิบัติคุณธรรมเหล่านี้มากขึ้น เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพราะผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยทำให้ครอบครัวต้องประหยัด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูงเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปกครองแต่ละครอบครัว ต้องประหยัดและส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวร่วมมือกันประหยัดจนเป็นปกติวิสัย และเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างอยู่ในภาคอุตสาหกรรมจึงต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมได้กำหนดไว้ ได้แก่การเข้าปฏิบัติงานและเลิกงานตามระยะเวลาที่กำหนด การทำงานล่วงเวลา กฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงงานหรือบทลงโทษกับผู้ทำผิด ซึ่งไม่ปฏิบัติตามกฎโดยการให้พนักงาน หักเงินเดือนหรือไล่ออก สำหรับนักเรียนก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนเช่นเดียวกัน

ระเบียบ ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นตัวกำหนดให้นักเรียนและผู้ปกครองต้องปฏิบัติตามเป็นกิจวัตร ดังนั้นจึงเป็นการสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กและผู้ปกครองมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว

แต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม จึงไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา แต่เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาและระบบสังคมเริ่มเปลี่ยนเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมทำให้ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมีเวลาเป็นตัวกำหนดมากขึ้น ซึ่งทั้งในระบบราชการ ธุรกิจและอุตสาหกรรม ดังนั้นนักเรียนและผู้ปกครองซึ่งอยู่ในระบบโรงเรียนจึงต้องไปเรียนและกลับบ้านตามเวลาที่กำหนด และผู้ปกครองซึ่งอยู่ในระบบอุตสาหกรรมก็ต้องไปทำงานและเลิกงานตามระบบของโรงงาน จึงทำให้ต้องปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาจนเป็นกิจวัตร และจากการศึกษาของ สิงห์เชษฐ มีรัมย์ (2535) พบว่า

การตรงต่อเวลา เป็นคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ผู้ประกอบการต้องการอีกด้วย จากสภาพสังคมปัจจุบันและพื้นฐานทางวัฒนธรรมของคนไทยที่ชอบความสะดวกสบายและพุ่มเฟือย และความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดให้ผู้ปกครองต้องชยันในการประกอบอาชีพและหารายได้เสริม ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และเกษตรกรรม เมื่อหยุดงานก็จะขาดรายได้ ส่วนผู้ปกครองที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ถ้าไม่หยุดงานเลยในเดือนหนึ่ง ๆ จะได้รับเบี้ยชยันเป็นเงินประมาณ 600-1,000 บาท เป็นต้น ส่วนผู้ปกครองที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ เช่น เย็บผ้า ตัดแผ่นยางพารา ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น ตัวตนนี้จึงเป็นการเสริมสร้างให้ผู้ปกครองมีคุณธรรมในด้านนี้มากขึ้น ดังนั้นผู้ปกครองและครอบครัวจึงต้องฝึกฝนเพื่อให้เด็กเกิดความชยันด้วยการช่วยงานต่าง ๆ ภายในบ้าน มอบหมายงานให้ทำและยังเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ น่าจะมีปัจจัยจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมของคนไทยที่ได้มาจากศาสนา จารีตประเพณีและค่านิยมของคนไทย ถ้าไม่มีความซื่อสัตย์ ก็จะผิดทั้งในแง่ศีลธรรมและอาจผิดกฎหมายด้วย จากการศึกษาของ สุนัดน์ มนัสไพบูลย์ (2522) พบว่า การประกอบกับอาชีพของผู้ปกครองที่กระทำอยู่ต้องมีความซื่อสัตย์ เพราะถ้าขาดคุณธรรมซื่อสัตย์แล้วจะทำให้ขาดความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับสิงหเชษฐ มีรัมย์ (2535) ที่ทำการศึกษพบว่า ความซื่อสัตย์เป็นคุณลักษณะทางคุณธรรมและจริยธรรมที่ผู้ประกอบการต้องการ ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ด้วย ปัจจัยเหล่านี้ผู้ปกครองจึงเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จึงต้องการให้เด็กมีความซื่อสัตย์ เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

สำหรับคุณธรรมด้านความอดทนนั้น ผู้ปกครองในครอบครัวเดี่ยวเห็นว่าตนเองมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างมากที่สุด ซึ่งน่าจะมีผลมาจากสภาวะรับผิดชอบครอบครัวและเศรษฐกิจที่ต้องเผชิญอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ซึ่งเป็นหญิงจึงต้องรับภาระหนัก ทั้งงานบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตร และงานอาชีพตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย ที่ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติ ฝ่ายชายจะมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวให้อยู่อย่าง เป็นสุข

นอกจากนี้ นักเรียนและผู้ปกครองได้ให้เหตุผลของการกระทำบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กในด้านความอดทน สรุปได้ว่า ผู้ปกครองต้องการให้เด็กถือเป็นแบบอย่างในการทำงานและการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองถือปฏิบัติจนเป็นนิสัยในการทำงานและการดำเนินชีวิต จึงต้องการให้เด็กยึดถือเป็นแบบอย่างในการ

ดำเนินชีวิต

แต่จากการที่นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นแตกต่างกันในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และความอดทน อาจมีสาเหตุมาจากการรับรู้ของเด็กแตกต่างจากผู้ปกครอง เนื่องจากวัยและวุฒิภาวะของเด็ก ไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ตนเองมองไม่เห็นและไม่สามารถวิเคราะห์และตัดสินใจได้จากสิ่งที่เป็นามธรรม

จากการที่ผู้ปกครองหรือครอบครัวปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความอดทน และการตรงต่อเวลา ไม่ว่าจะ เป็นสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว พื้นฐานทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนการได้รับการส่งเสริมจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคมเป็นตัวกำหนดก็ตาม แต่ถ้าคุณธรรมเหล่านั้นไม่เกิดขึ้นจากภายใน แต่ถูกบังคับจากสถานการณ์ภายนอกจะไม่ทำให้เกิดคุณธรรมขึ้นในตัวบุคคลนั้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อส่งเสริมคุณธรรมของเด็ก เพราะเด็ก จะเลียนแบบบุคคลที่ใกล้ชิดภายในครอบครัว

สุมน อมรวิวัฒน์และทศนา แชมมณี (อ้างถึงใน พงษ์เทพ มั่นสดร, 2529) ได้กล่าวไว้ว่า พ่อ แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด สิ่งที่เลียนแบบคือ กิริยาวาจา ต่อจากนั้นเด็กจะเลียนแบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่แสดงออก เช่น ท่าทาง อารมณ์ รวมไปถึงวิธีการดำรงชีวิตที่มีระเบียบวินัย เรียบง่าย ประหยัดหรือเหลวแหลก คดโกง ฟุ้งเฟ้อ ผู้ใหญ่ใช้เวลาอย่างไร ตัดสินใจอย่างไร เด็กที่ใกล้ชิดก็ย่อมเรียนรู้และเลียนแบบอย่างนั้น

เฮอร์ล็อก (Herlock, 1956) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู พบว่าเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นแบบในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อ แม่ จะเป็นต้นแบบที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง และจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Albert Bandura) พบว่าการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ บุคคลด้วยวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตนเองหรือเกิดจากการสังเกตพฤติกรรม หรือผลกรรมของผู้อื่น หรือการให้แบบอย่างและจากการฟังคำบอกเล่า จากการศึกษา จริยธรรมตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์พบว่า บุคคลได้รับการถ่ายทอดค่านิยม และมาตรฐาน ทางจริยธรรมของสังคม โดยผ่านกระบวนการเลียนแบบผู้อบรมเลี้ยงดู ซึ่งโดยมากคือ พ่อแม่แน่นอน (ธีระพร อุวรรณโน, 2528) นอกจากนี้ Wright (1975) เชื่อว่า เด็ก เล็ก ๆ จะเรียนรู้ว่าจะอะไรดีอะไรชั่วจากผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดด้วยการเรียนรู้และเลียนแบบจาก

คนในครอบครัว

สรุปได้ว่าเด็กจะเลียนแบบ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้วยการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และจากการสังเกตพฤติกรรม ดังนั้นการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของ พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของเด็กให้มีความต้องการ

จากการที่เด็กได้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ปกครองและรู้สึกถึงผลการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นประสบการณ์โดยตรง ทำให้เด็กเกิดความศรัทธา เชื่อถือและนำไปปฏิบัติ น่าจะเป็นเหตุผลที่ครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ออร์นันท์ บุญประสิทธิ์ พบว่าครูและผู้ปกครองมีความเห็นว่าการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามที่สำคัญที่สุดให้แก่นักเรียน ได้แก่ การที่ผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และถ้าเป็นตัวแบบที่ดี เด็กจะรับรู้และเลียนแบบมากที่สุด และเนื่องจากเด็กวัยนี้ เป็นวัยที่กระทำตามสังคม มีการเลียนแบบและทำตามเพื่อให้ผู้อื่นเห็นชอบ จึงสมควรที่ผู้ปกครองจะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และให้การยอมรับเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ

นอกจากนี้ผู้ปกครองและนักเรียนให้เหตุผลของการทำบทบาทการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้เหตุผลว่า เพื่อต้องการเป็นตัวอย่างให้เด็กทำตามและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนบางคนได้ให้เหตุผลว่าไม่ทราบว่าจะปฏิบัติตามใคร ซึ่งน่าจะมีเหตุผลมาจากในครอบครัวมีผู้อบรมสั่งสอนหลายคน และให้การอบรมรอมลงมาจาก มารดา บิดา ซึ่งมีประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้เกิดความขัดแย้ง ในการอบรมสั่งสอนเด็ก บางครั้งบิดา มารดาก็เกิดการขัดแย้งกันเอง ซึ่งน่าจะมีการตกลง เพื่อให้การสั่งสอนฝึกฝนอบรมมนัสย์ไปในทางเดียว ซึ่งจะ เป็นผลดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก

นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริง ด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กน้อยที่สุดในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์

จากข้อค้นพบดังกล่าว น่าจะมีผลมาจากการที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทำให้ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ ตลอดจนวิธีการถ่ายทอดที่ดีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เด็ก และประกอบกับผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง

เกษตรกรรมและค้าขาย ทำให้ใช้เวลาส่วนมากไปกับการประกอบอาชีพ จึงทำให้มีเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็กน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์เทพ มั่นตรง (2529) พบว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพ รับจ้าง อาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ กระทำบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้ให้เหตุผลสอดคล้องกันคือ ตนเองไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนและ ไม่มีความรู้ นอกจากนี้ผู้ปกครอง เด็กส่วนใหญ่เป็นมารดาซึ่งแต่เดิมในสังคมไทย ไม่นิยมให้ผู้หญิงศึกษาเล่าเรียนเพราะถือว่าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง และมีหน้าที่ดูแลบ้านและอบรมเลี้ยงดูบุตรเท่านั้น อาจทำให้ความสนใจใฝ่รู้ และเมื่อต้องการออกมาทำงานนอกบ้านด้วย ทำให้ไม่มีเวลามากขึ้นในการอบรมสั่งสอนเด็ก เพราะต้องทำงานบ้านและดูแลบุตร และยังต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านอีก

สำหรับในครอบครัวขยายนอกจาก พ่อ แม่ แล้วยังมีญาติผู้ใหญ่ที่ให้การอบรมสั่งสอนเด็ก และบางครอบครัว พ่อ แม่ ไปประกอบอาชีพในถิ่นอื่นทำให้ภาระการอบรมสั่งสอนเป็นของญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งผู้ที่มีอายุมากทำให้ไม่ทันกับสังคมภายนอก ไม่สามารถกระทำบทบาทนี้ได้มากนักและบางส่วนยังเป็นผู้ที่ไม่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาด้วย

นอกจากนี้ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายส่วนใหญ่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล อาจทำให้รับรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ช้าหรือไม่รู้ และยังไกลจากแหล่งข้อมูลอาจทำให้มีผลต่อการส่งเสริมเด็กในด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็กได้ แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างบางส่วนในอำเภอกำแพงแสน ซึ่งมีความเป็นอยู่ ความเชื่อ และพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไป อาจทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้และข้อเท็จจริงบางอย่างในการอบรมสั่งสอนเด็ก ซึ่งออกสู่สังคมภายนอกได้

จากผลการวิจัยพบว่าการประหยัดเป็นคุณธรรมที่ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีบทบาทในการส่งเสริมมากที่สุด ซึ่งน่าจะมีอิทธิพลมาจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูง รายได้ของครอบครัวน้อยไม่พอค่าใช้จ่าย จะเห็นได้จากการเรียกร้องค่าแรงงานก็บ่นบ่อย ๆ ซึ่งครอบครัวนักเรียนส่วนมากมีอาชีพรับจ้างและเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่างต่ำกว่า 4,000 - 6,000 บาท ทำให้ผู้ปกครองต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดที่สุดในชีวิตประจำวัน จึงต้องสั่งสอนฝึกฝน อบรม บ่มนิสัย ให้เด็กรู้จักประหยัดด้วย ดังผลการวิจัยของ สรวุฒิ ตูวินันท์ (2529)

พบว่าเด็กที่มีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดสูง มีผู้ประกอบการที่ดำเนินชีวิตประจำวันในทางที่ประหยัด และจากสภาพปัจจุบันที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีการประชาสัมพันธ์ มาตรการและมีการใช้มาตรการประหยัดน้ำและไฟฟ้า และทรัพยากรธรรมชาติอย่างเด่นชัดและต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนซึ่งมีอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โทรทัศน์ที่มีเกือบทุกครอบครัว และในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเราเกิดวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนทั้งประเทศ ทำให้มีการตื่นตัวในเรื่องการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า และทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง ดังนั้นครอบครัวจึงมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า เครื่องอุปโภคบริโภคมากกว่าพฤติกรรมอื่น ดังจะเห็นได้จากผู้ประกอบการในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ใช้สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านอย่างคุ้มค่าร้อยละ 100 และ 97.14 ตามลำดับ นักเรียนในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายเห็นว่าผู้ประกอบการทำพฤติกรรมร้อยละ 100 และ 98.10 ตามลำดับ ผู้ปกครองในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายปิดน้ำและไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ร้อยละ 99.05 และ 97.14 ตามลำดับ นักเรียนในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายเห็นว่า ผู้ปกครองทำพฤติกรรมร้อยละ 100 และ 99.05 ตามลำดับ โดยให้เหตุผลสอดคล้องกันว่าต้องประหยัดเงิน แต่ในเรื่องของการประหยัดเวลายังมีการส่งเสริมน้อย ดังจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายไม่ทำพฤติกรรมในด้านการนำหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประหยัดเวลามาให้เด็กอ่านร้อยละ 40.00 และ 38.10 ตามลำดับ

การที่ทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีการส่งเสริมคุณธรรมด้านนี้มากที่สุด น่าจะมีสาเหตุเนื่องจากเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงการทำมาหากินลำบากขึ้น รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีรายได้น้อยจึงจำเป็นต้องพยายามใช้จ่ายอย่างประหยัดที่สุด และจำเป็นต้องสั่งสอน ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัยให้เด็กรู้จักประหยัดด้วย เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการดำเนินชีวิตในอนาคต

จากผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมที่นักเรียนและผู้ปกครองในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครอบครัวมีการส่งเสริมคุณธรรมด้านความใฝ่รู้มากที่สุด น่าจะมีสาเหตุมาจากที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ทำให้ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ประกอบกับผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขายและเกษตรกรรม ทำให้ไม่มีเวลาในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้แก่เด็ก ซึ่งจากการศึกษาของ แพรวนิมพ์ ประโทนเทพ (อ้างถึง

ใน สมใจ กล้าหาญ, 2535) พบว่าสาเหตุที่นักเรียนเข้าชั้นเพราะบิดามารดาไม่สนใจและไม่สนับสนุนการศึกษาเท่าที่ควร ไม่มีผู้คอยแนะนำส่งเสริมการเรียนที่บ้าน และฐานะทางบ้านยากจน นอกจากนี้สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (อ้างถึงใน สมใจ กล้าหาญ, 2535) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลในการจำแนกนักเรียนเข้าชั้นและเลื่อนชั้น พบว่ามีสาเหตุหนึ่งมาจากผู้ปกครองคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีเวลาให้แก่เด็กเรียนมาก มีแนวโน้มที่จะได้เลื่อนชั้นมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีเวลาให้แก่เด็กเรียนน้อย เพราะการที่ผู้ปกครองมีเวลาให้กับเด็กเรียนมากจะมีโอกาสช่วยเหลือแนะนำแนวทางและควบคุมการเรียนของเด็กนักเรียนได้มากกว่า

การที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อยทำให้เด็กไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจที่ต้องมีค่าใช้จ่ายได้มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดทางการเงินของผู้ปกครอง เช่น ในการพาเด็กไปร่วมกิจกรรมหรือชมสถานที่ต่าง ๆ จัดหาหนังสือมาให้เด็กเรียนและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กเรียนทำกิจกรรมหรือเรียนพิเศษ ผู้ปกครองจะไม่ปฏิบัติมากกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาและไม่มีเงิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมใจ กล้าหาญ (2535) พบว่า ผู้ปกครองส่งเสริมด้านการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพรับจ้าง จึงทำให้ไม่มีเวลาดูแลด้านการศึกษาของนักเรียนมากนัก

นอกจากนี้พฤติกรรมที่ผู้ปกครองไม่ทำมากที่สุดคือ ไปทัศนศึกษาหรือดูงานเมื่อมีโอกาส โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาและไม่จำเป็น

ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีบทบาทในด้านการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ให้แก่เด็กน้อยที่สุด ซึ่งน่าจะแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองไม่เห็นความจำเป็นและความสำคัญในด้านนี้ จากการศึกษาของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (อ้างถึงใน สมใจ กล้าหาญ, 2535) พบว่า ปัญหาทางการเรียนของเด็กมีสาเหตุหนึ่งมาจากผู้ปกครอง ดังนั้น ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียน แต่เมื่อเด็กเรียนไม่ดี ไม่สนใจเรียน ไม่อ่านหนังสือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่อยู่ในบทบาทในด้านการเป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กมีมากที่สุด จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญแต่ในด้านการเรียนในโรงเรียนเท่านั้น แต่ไม่เห็นความสำคัญทางด้านอื่น ๆ ทั้งที่คุณธรรมด้านความใฝ่รู้เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาตนเองของเด็ก

จากการศึกษาและผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายเห็นความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กในการส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งน่าจะเป็นผลดีทั้งสังคมและตัวเด็กเองในการอยู่ต่อไปในอนาคต แต่บทบาทด้านการเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมมีน้อยที่สุด นั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากการประกอบอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มที่ ดังนั้นโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำชุมชนน่าจะให้ความรู้ ให้แนวทางในการปฏิบัติแก่ผู้ปกครอง

คุณธรรมด้านการประหยัดครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีการส่งเสริมมากที่สุด มีสาเหตุมาจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ค่าครองชีพสูง ค่าแรงต่ำ เป็นผลให้ต้องประหยัด เพื่อให้รายรับกับรายจ่ายของผู้ปกครองสมดุล สำหรับคุณธรรมที่ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายส่งเสริมน้อยที่สุดคือ คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ น่าจะมีสาเหตุมาจากระดับการศึกษาของผู้ปกครองและการประกอบอาชีพที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมและครอบครัวทั้ง 2 ประเภท ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมด้านนี้ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาตนเอง อาชีพและพัฒนาสังคม จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องให้ความรู้และแนวทางแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมตนเองและเด็ก

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่แตกต่างกัน แต่จากสภาพความเป็นจริงอาจแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

1.1 ในการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับคุณธรรม ผู้ปกครองควรชี้แจงเหตุผลให้เด็กเข้าใจเหตุผลของการกระทำอย่างชัดเจน ไม่ควรบอกให้ปฏิบัติหรือห้ามไม่ให้ปฏิบัติ โดยไม่มีการชี้แจงถึงเหตุผลหรือผลเสียของการกระทำนั้น

1.2 ในการอบรมสั่งสอนเมื่อมีการดักเตือนหรือลงโทษ ผู้ปกครองควรให้การชี้แจงเหตุผลก่อน ไม่ควรลงโทษแล้วค่อยถามเหตุผล และควรชี้แจงให้เด็กรู้ตัวว่าเป็นการลงโทษเรื่องอะไร เพื่ออะไร

1.3 ในยุคปัจจุบันเป็น "ยุคโลกาภิวัตน์" ซึ่งเป็นยุคของข้อมูล

ข่าวสาร ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมด้านการใฝ่รู้ โดยการปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ ตลอดจนนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครู

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เด็ก

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรชี้แจงให้ผู้ที่เป็นผู้ปกครองได้เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรจัดให้มีการเยี่ยมบ้านนักเรียน พบปะกับผู้ปกครองเป็นครั้งคราว เพื่อรับทราบและชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการจัดประชุมให้ความรู้ ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นในการพัฒนางานของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกรส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมด้านนี้

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาบทบาทของครอบครัว ในการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียนที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ เช่น นักเรียนในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน

3.2 ควรมีการศึกษาบทบาทของสถาบันต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชน ในยุคข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมต่อไป

3.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษา